

Τοῦ λογισμοῦ, κι ἀπὸ τῆ σάρκα τῆ λυμένη
Κι ἀπ' τῶν παθῶν τῆ θάλασσα πάντα θά βγαίνει
Ἦχος πνοῆ, παράπονο, σάν ἀπὸ λύρα.

Αὐτὰ μονάχα γιὰ νὰ λάβετε μιὰ μικρὴ ἰδέα
τῆς φιλοσοφικῆς ποίησης τοῦ Παλαμᾶ. Ἄλλ' ἡ πολύχορδη Αἰολικὴ του λύρα ψάλλει ἐπίσης ὑπέροχα
τοὺς ἀγῶνες καὶ τοὺς πόθους τῶν λαῶν καὶ τονίζει
γιὰ τῆ Λευτεριά μεγαλόφωνους ὕμνους. Οἱ Μπερ-
ρικῆς νίκες ἐμπνέουν στὸν Παλαμᾶ ἕνα ἀπὸ τὰ με-
γαλοφωνότερά του ποιήματα ἐνῶ τῆς Ἑλληνικῆς
Πατρίδας οἱ πόθοι καὶ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατο-
ρίας τὰ μεγαλεῖα, μὲ τὴν ἀντίθεση τοῦ παρουσιάζ-
ουν μπρὸς στὴ σημερινὴ τοῦ Ἔθνους ἀδοξία, τὸν
μεταβάλλουσε πότε σ' ἐθνικὴ Κασσάντρα καὶ πότε
σ' ἐμπνευσμένο καὶ μεγαλόστομο Προφήτη. Τέτοιος,
ἐθνικὸς Ἡσαΐας, εἶναι στὸν «Προφητικὸς», ἕναν
ἀπὸ τοὺς δώδεκα λόγους τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ
Γύφτου» Περιγράφει τὸν ξεπεσμό τῆς Αὐτοκρατο-
ρίας στὰ ὑστερινὰ τὰ χρόνια, περιγράφει τὸ «γλεν-
τοκόπο Βασιλιά» ἀνάξιο ἀρματοδρόμο μὲς τὸ Τσίρ-
κο, κλαίει τοὺς Ἀκρίτες παραρριγμένους,

«παιδιῶν περίγελα καὶ μπαίγνια»

καὶ φωνάζει :

Ἄφρισιμένοι !

πλακῶνει, πλακῶσε ἡ Τουρκιά !

Κι ἀφοῦ κλάψῃ τὸ πέσιμο τῆς Αὐτοκρατορίας
κι ἀφοῦ τονίσῃ ἕνα μυρολόι, πόνου μαζὶ καὶ κατάρ-
ρας, ὁ ποιητὴς προλέγει πῶς ὅλη αὐτὴ ἡ δόξα θὰ
καταντήσῃ μιὰ μέρα, ἀλλοίμονο ! στὸ μικρὸ Ἑλλη-
νικὸ Κράτος :

ἕνα γέλοιο, ἕνα παράλλαμα, ἕνα φέμα,
ἕνα κλάμα, ἕνα ΒΑΣΙΛΕΙΟ.

Κ' ἐξακολουθεῖ ὑπέροχα ὁ Προφήτης :

Ὁ δικέφαλος ἄϊτός σου νά ! μακριὰ
μακριὰ πέταξε μὲ τᾶξια καὶ μὲ τᾶγια,
καὶ θὰ ἰσκιώσουν τὰ τετράπτερα φτερά,
λαοὺς ἄλλους, κορφὰς ἄλλες, ἄλλα πλάγια.
Πρὸς τῆ Δύση καὶ πρὸς τὸ Βορρῖᾶ
τὴν κορῶνα φέρνει, καὶ κρατᾶ
—καὶ τὰ νύχια του εἶν' ἀρπάγια—
καὶ τῆ δόξα καὶ τῆ δύναμη κρατᾶ.
Καὶ τὸ γέλοιο, καὶ τὸ φέμα, τὸ Βασιλεῖο
ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ σένα μὲς τὸν ἥλιο,
κόϊτα, θεέ ! θὰ σέρνεται μπροστά
σὰ μπαλαρωμένη κουκουβάγια.
Μ' ὄλα σου θὰ εἶ τὰ χαμηλὰ
μὲ καμμιὰ σου θὲ θὰ εἶ μεγαλοσύνη,
κ' οἱ προφῆτες ποῦ θὰ προσκυνᾶ
νᾶνοι καὶ ἀρλεσκίνοι.
Καὶ σοφοὶ του καὶ κριτάδες
τοῦ ἀδικου λόγου οἱ τροπαιοῦχοι
καὶ διαφεντευτάδες
κυβερνήτες του οἱ εὐνοῦχοι.

Ἄλλ' ὁ ποιητὴς δὲν τελιώνει τὴν προφητεία
του, κύριοι, τόσο ἀπαισιόδοξα.

Προφητεύει πῶς τὸ κατρακύλισμα αὐτὸ τῆς ἐ-
θνικῆς ψυχῆς θὰ ἐξακολουθήσῃ :

Ὅσο νὰ σὲ λυπηθῇ
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός,
καὶ νὰ ξεμερόσῃ μιὰν ἀγῆ,
καὶ νὰ σὲ καλέσῃ ὁ λυτρωτής,
Ὡ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρῖμα !
Καὶ ἠακούσῃς τῆ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θὰ γδυθῆς τῆς ἁμαρτίας τὸ ντύμα,
καὶ ξανά κυβερνημένη, κι ἀλαφρῇ,
θὰ σαλεψῆς σάν τῆ χλόη, σάν τὸ πουλί.
σάν τὸν κόρφο τὸ γυναικίσι, σάν τὸ κύμα.
καὶ μὴ ἔχοντας πιὸ κάτω ἄλλο σκαλί
νὰ κατρακυλήσῃς πιὸ βαθιά
—στοῦ Κακοῦ τῆ σκάλα,—
γιὰ τάνεθασμα ξανά ποῦ σὲ καλεῖ,
θὰ αἰστανθῆς νὰ σοῦ φυτρώσουν, ὦ χαρά !
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου, τὰ μεγάλα !

Μὲ τὸν παρήγορον αὐτὸ στίχο τοῦ μεγάλου
μας Ποιητῆ κλείω, κύριοι, κ' ἐγὼ τὸ ταπεινὸ μου
τ' Ἀνάγνωσμα. Ἄλλὰ πρὶν ἀφήσω τὸ βῆμα τοῦτο,
ἄς εὐχηθῶμε, κύριοι, μαζὶ τὰ φτερά αὐτὰ τῆς Ἑ-
θνικῆς Ψυχῆς, δυνατὰ, πλατιὰ κι ἀθερόλαμπα, σάν
τῆς Μούσας τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, νὰ φυτρώσουν
πιὰ τὸ γρηγορώτερο !

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΓΩΗΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΥΨΙΔΟΜΑΝΙΑ

Κάποτες λέω πῶς καλὰ ἔκαμαν οἱ Γάλλοι κι ὀ-
νομάσανε τὸ γράμμα Ὑψιλὸν «Ἑλληνικὸ Ἴωτα»,
ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ψηφὶ μέσα στὰ Εἰκοσιτέσσερα
ποῦ ἀγάπησε ὁ Ρωμῖος τόσο ὅσο τὸ Ὑψιλόν. Εἶ-
ναι τὸ χαδεμένο του. Ἄμα θελήσῃ νὰ γράψῃ καμιὰ
ἀουνήθιστη ἢ ξενικὰ λέξη μὲ τρόπο ποῦ νὰ φαίνε-
ται ὀρθογραφημένη, ἀμέσως τὸ Ὑψιλόν.

Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ Βεζίρη, ποῦ μίητε κἄν ἀ-
κούσαμε ποτὲ πῶς προφέρεται **Βεζόρη** ἀπὸ τοὺς
Τούρκους, τὸν βγάλαμε στὸ γραφτὸ μας λόγο **Βε-
ζύρη**, καὶ **Βεζύρης** σεφινάξει μέσα στίς ἐφημερίδες
μας. Καὶ τόσο καθιερώθηκε ἡ εὐγενικὰ αὐτῆ ὀρθο-
γραφία, ποῦ μᾶς φαίνεται πιὰ ἀδύνατο, ἴσως μάλι-
στα καὶ βιάρβαρο καὶ προσβλητικὸ, νὰ ξαναγραφτῇ
τέτοιο ἐπίσημο ὄνομα μὲ **Ἴωτα**.

Πρέπει ὅμως νὰ ὑπάρχῃ κι ἄλλος σάν πιὸ ψυ-
χολογικὸς λόγος ἐδῶ. Πρέπει νὰ τριγυρίζουνε δι-
λαδῆ στὸ μνημονικὸ μας, σάν ἀόριστες κι ἀβέβαιες
εἰζόνες, κάποιες λέξεις ποῦ μισοφέγγει μέσα τους

ένα Ὑψιλόν, κι ἄμα μᾶς παρουσιασθῆ ἡ ξενικιά, ἡ ἀσυνήθιστη ἡ λέξι, μᾶς θυμίζει κάποια ὁμόχη θησαυρισμένη λέξι ποῦ στολίζεται με τὸ χυδεμένο ψηφί. Θέλοντας λοιπὸν νὰ γράψουμε Βεζύρης, ἀνιστοροῦμε ἄξια τὸ **βυζι**. Τσακωνοῦμε ἀμέσως τὸ Ὑψιλόν, καὶ γράφουμε **Βεζύρης**.

Καίτι παρόμοιο βέβαια ἔτρεξε καὶ με τῆ λέξι **σινάφι** ἢ **ισνάφι**. Ἀδύνατο μᾶς στάθηκε νὰ λησμονήσουμε τὴ **σινάφεια**, κ' ἔτσι βλέπουμε τὸ Τούρκικο τὸ **Ἐσνάφ** ἀνεβασμένο στὸν Ὀλυμπο τῆς χορείας τῶν ὑψιλοστόλιστων, καὶ γραμμμένο **σινάφι**.

Ἀμὲ τὸ **συντέφι**; Εἶναι τὸ ἀριστούργημα τῆς ὀρθογραφικῆς μᾶς φαντασίας αὐτό. Πῶς εἶναι δυνατὸ, στὴν εἰκόνα ποῦ ἄξια μᾶς παρουσιάζει αὐτὴ ἡ λέξι, τὴν ἀστραφτερὴ καὶ τὴν ὁμορφῆ, νὰ μὴ λάμπη τὸ Ὑψιλόν,—τί λέω; Ὅλη ἡ πρόθεσι **σύν**, καὶ μάλιστα συντροφικὰ με τὸ **τέφι**, ποῦ μᾶς διαλαλεῖ τὴν ἀστραφτεράδα του με ἴχους ρυθμικοῦς καὶ μεθυστικοῦς.

Θῆμα τῆς ἴδιας Ὑψιλομανίας ἔπεσε κ' ἡ δύστηνχί μου ἡ πατρίδα, ὁ Μόλιβος. Τὸ φρόνιζε πρῶτος ὁ Βερναρδάκης, πῶς δὲν πρέπει νὰ γράφεται **Μόλυβος**, ἐπειδὴ αὐτὸ τῆνομα δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὸ **μολύβι**, ἄλλῃ εἶναι ἡ παραγωγή του. Τοῦ καίκοι. Ἐμεινε με τὸ Ὑψιλόν, καὶ μάλιστα μερικοὶ γράφουνε καὶ **Μόλυβδος**.

Τὸ **φυτίλι** εἶναι ἀπὸ τὰ ἀστειότερα. Ὁ ἴδιος ὁ Σκυωλάτος ὁ Βυζάντιος δὲν μπόρεσε νὰ ξετινάξῃ τὸν περιορισμὸ ἀπολάνω του, καὶ μολονότι τὸ λέει καθαρὰ πῶς ἡ λέξι πρέπει νᾶρχεται ἀπὸ τὸ **πιλλλον**, ὅμως τὸ γράφει **φυτήλι**, καὶ δίνει τὴν ἀκόλουθη ἐξήγησι: «ὡς ἂν εἶπη τις φυτάλιον!»

Ἀστεῖο καὶ τὸ **συντριβάνι**. Τὸ εἶδα ἔτσι γραμμμένο ἀπανωτὲς φορές, καὶ μοῦ σὴντριψε τὰ πλευρὰ ἀπὸ τὰ γέλοια. Μπορεῖ αὐτὸ νὰ μᾶς τὸ βγάλουνε καὶ σωστὸ, πωὶς ξέρει. Ὅμως καὶ σωστὸ νὰ εἶτανε, ἔτρεπε νὰ τὸ γράψουμε **συντριβάνι**, γὰ νὰ μὴν ξεσποῦμε στὰ γέλοια ἄμα τὸ βλέπουμε.

Μὲ τὸν ἴδιο σεβασμὸ τιμήθηκε καὶ τὸ **ξειδί** ἀπὸ πολλοῦς. Ποιά λέξι παγόρησε τὸ **ξύδι**, δὲν εἶναι εἴκολο νὰ μαντέψουμε. Ἴσως τὸ **ξύνω**!

Θυμᾶμαι κι ἄλλες λέξεις ὑψιλοστολισμένες, μὰ εἶναι περιττές. Σώνουν οἱ λίγες ποῦ ἀρουδιάσαμε, νὰ μᾶς δεῖξουνε τὴν τάσι ποῦ ἔχει ὁ ρωμαϊκὸς ὁ νοῦς νὰ στολίζῃ τάπλουστερα πράγματα με παλαιὰ σημάδια, κι ὅταν ἀκόμα δὲν πολεμᾷ νάλλῃ τὴ λέξι ἀλάφρη, καθὼς ἔκαμε λόγου χάρι με τὸ **συντριβάνι**, ὅταν τ' ὀνόμασε **πήδαξ**. Τὴν ἔχουμε αὐτὴ τὴν ἀδυναμίαν ἀπαράλλαχτα καθὼς οἱ Ἄραπῖνες νὰ βάζουνε χάρη. Τὸ γυμνὸ, τὸ ἴσιο, τὸ ἀπλὸ πρᾶμα δὲ μᾶς ἔρχεται. Ἐνὰ εἶδος ψευδοστολίδι τοῦ χρειά-

ζεται πάντα, κι ὅσο πῶ ξενὴ ἡ λέξι, τόσο περισσότερο, γὰ νὰ φαίνεται καὶ σὰ δική μας.

A. E.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ «ΛΑΤΚΟΥΚΟΜΜΑΤΟΣ»*

7.

Νὰ ψηφίσουμε νόμους γὰ νὰ προστατεύεται ὁ ἐργάτης, δηλαδή:

α' Νὰ κανονιστοῦν οἱ ὥρες τῆς δουλειᾶς γὰ τοὺς ἄντρες, τίς γυναῖκες καὶ τοὺς μικροὺς ἐργάτες, σύμφωνα με ὅσα γινήκανε ἴσα με τῶρα στὶς ἄλλες πολιτισμένες χώρες.

β') Νὰ εἶναι μπουδισμένη στὰ παιδιὰ δεκατεσσάρω χρονῶ καὶ κάτω ἡ δουλειά. Κανεὶς ἐργάτης νὰ μὴ δουλεύῃ τὴ νύχτα, ἔξω ἀπὸ τίς δουλειᾶς ποῦ εἶναι ἀνάγκη ἵνὰ λειτουργοῦνε ἀκατάπαυτα γὰ λόγους τεχνικοῦς ἢ ἀπὸ δημόσιο σφέρο.

γ') Ἡ Κυριακὴ ἀργία νὰ ἐφαρμοστῇ ἀστηρὰ καὶ πέρα πέρα γὰ ὅλους, ἐξασφαλιζοντας σὲ κάθε ἐργάτη 32 ὥρες ἀδιάκοπη ἀνάπαυσι ἀπὸ δουλειὰ τὴ βδομάδα, καὶ στὶς γυναῖκες καὶ τοὺς μικροὺς ἐργάτες χωρὶς διακοπὴ ἀπὸ τὸ μεσημέρι τὸ Σάββατο ἴσα με τὸ πρῶτ τὴ Δευτέρα.

δ') Νὰ γίνῃ κάθε φροντίδα στὰ ἐργαστᾶσια γὰ προφύλαξι τοῦ ἐργάτη ἀπὸ κάθε κίντυνο τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἠθικῆς.

ε') Νὰ ξασφαλιστῇ ὁ μιστὸς τοῦ ἐργάτη σὲ κάθε κλάδο. Νὰ εἶναι ταχτικὸς καὶ νὰ μὴν ψαλλιδίζεται.

ς') Ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐργάτη γὰ κάθε κίντυνο, δυστύχημα, ἀρρώστια, ἀνικανότητα γὰ δουλειὰ ἀπὸ γερατειὰ ἢ ἀπὸ ἀρρώστια, ἢ γὰ τὴν περίστασι τῆς ἀναδουλειᾶς, νὰ εἶναι ἀναγκαστικὴ. Καὶ νὰ δίνουμε γὰ τὴν τέτοιαν ἀσφάλεια οἱ ἐργαστηρίαρχοι, οἱ ἴδιοι ἐργάτες καὶ τὸ Κράτος, καὶ με τὸν ἔρο νὰ εἶναι στὰ ταμεῖα τῆς ἀσφάλειας κι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐργάτη.

ζ') Τὶς διαφορὲς μεταξὺ ἐργαστηρίαρχη κ' ἐργάτη νὰ τίς ξεδιαλύνουν ἰδιαίτερα ἐργατικὰ δικαστήρια.

η') Νὰ ἐξασφαλιστοῦν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς τοπικῆς διοικήσεως φτηνὲς καὶ ὑγεινὲς κατοικίαι γὰ τοὺς ἐργάτες.

Τὰ μέτρα αὐτά, ποῦ τὰ θέλουμε σὰ μιὰ βοληθεῖα στὴν ἰδιωτικὴ ὀργάνωσι τοῦ ἐργάτη σὲ συνεταιρισμοὺς, θὰ φέρουν μιὰν ἀξιόλογη ἀνακούφισι στὶς ἐργατικὲς τάξεις, ποῦ ὁλ κεντρώσι τὸ πνευματικὸ κ' ἠθικὸ ξετύλιμά τους.

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ παραμένοντος φύλλου.